అడుగుజాడలు

"ఆకెళ్ళ"

చిమ్మ చీకటి. అమావాస్య రోజులు. నక్షత్రాలు కూడా అక్కడొకటి అక్కడొకటి మిణుకు మిణుకుమంటున్నాయి. రామచంద్రయ్యగారు– వడివడిగా అడుగులేస్తున్నారు. ఊరికి– గూడెనికి మధ్య చాలా దూరమే ఉంది. కీచురాళ్ళరొద తప్పించి జనసంచారంలేదు. ఊరప్పుడే నిద్రలో జోగుతోంది.

దూరంగా గూడెంలో దీపాలు మిణుకు మిణుకుమంటున్నాయ్. 'బయల్దేరేటప్పుడు దీపం అయినా తెచ్చుకోవాల్సింది' రామచంద్రయ్యగారు గొణుక్కున్నారు. కాని కబురందగానే ఆయనకి కాళ్ళూ చేతులు ఆడలేదు.

"మంత్రాల మారయ్య మిమ్మల్నోపాలి నుంచున్నపాటున రమ్మన్నారండి" గూడెం నించి వచ్చిన మనిషి వగరుస్తూ చెప్పేసరికి ఆరిబయట మంచంమీద నడుం వాల్చబోతున్న రామచంద్రయ్యగారు ఉలిక్కిపడ్డారు.

"ఏమిటి?" నాలిక పొడి ఆరిపోతుంటే పశ్నించేరు "ఏమోనండి! మిమ్మల్ని ఉన్నపాలిన రమ్మన్నాడండి" మరో పశ్న రామచంద్రయ్యగారు వేసేలోపున ఆ మనిషి వచ్చినంత వేగంగాను వెళ్ళిపోయాడు.

ఎందుకంత అర్జంటుగా రమ్మని ఉంటాడో ఊహించిన తర్వాత గుండె ఝల్లుమంది. 'ఏం జరగలేదుకదా?' కంగారుగా మంచందిగి ఉన్నపాటునే బయల్దేరిపోయారాయన.

పట్నంలో తాగితాగే ఆలస్యంగా ఊరికి చేరుతున్న తాగుబోతు రామచంద్రయ్యగారు కనబడటంతో "నమస్కారం మేష్టారు" అంటూ వినయంగా పక్కకు తప్పుకున్నాడు. రామచంద్రయ్యగారి దృష్టి వాడిమీద పడనేలేదు. ఆయన ఆలోచనలన్ని మంత్రాల మారయ్య చట్టూ తిరుగుతున్నాయి.

మంత్రాల మారయ్య అంటే పనసకాయలపాడేకాదు చుట్టుపక్కల వంద గ్రామాలవరకు అందరికి తెల్సు. నాగుపామయినా త్రాచుపామయినా, పొడపామైనా ఏదైనాసరే మారయ్య మంత్రానికి కట్టుబడాల్సిందే. కీలుబొమ్మలా ఆడాల్సిందే. పాము కాటుపడినవాళ్ళకి ప్రాణదాత అతనే. అతని మంత్రానికి తిరుగులేదు. మంత్రంలో మారయ్య మొనగాడే. మకుటంలేని మహారాజేకాని. నాలుగువేళ్ళు నోట్లోకి • పోయేసంపాదన మాత్రంలేదు

మనుషులు ఎంత ఇనుపగుండె వాళ్ళయినా కానివ్వండి అయినవాడు ఆపదలో చిక్కితే అంత ఇనుపగుండె కూడా మంచులా కరిగిపోతుంది. నీళ్ళు కారిపోతారు. అయినవాడు కాస్త బాధలోంచి తేరుకుంటే నీరు గట్టిపడి మంచు అవుతుంది. తిరిగి ఇనపగుండె అయిపోతుంది.

పాముకాటుకి గురైన మనిషిని మోసుకొచ్చి మారయ్య ముందుపడేసి.

"మారయ్యా! నువ్వు కోరిన డబ్బిస్తాం... మా ప్రాణాలిమ్మన్నా ఇస్తాం. మావాడ్ని బ్రతికించు" అంటూ కాళ్ళావేళ్ళాపడి బ్రతిమాలి కన్నీరు కార్చినవాళ్ళే, ఆ మనిషి కళ్ళు విప్పేసరికి మంచం చుట్టూ చేరి పలకరింపుల్లో పడిపోతారు. కాని మారయ్య గురించి పట్టించుకోరు. ఒకవేళ పట్టించుకున్నా పదిరూపాయలు చేతిలోపెట్టి నీ మేలు మరవలేం అంటారు. అవేం మారయ్యకి కొత్తకాదు. మంత్రానికి దక్షిణ నోరు తెరిచి అడగ కూడదని గురువాజ్ఞ. అందువల్ల అతను నోరువిప్పడు. దరిద్రం అతని గడపవదిలిపెట్టదు.

ఆ మారయ్యకి ఒక్కడే కొడుకు శీనయ్య వాడా ఊరి మిడిల్ స్కూల్లోనే చదువుతున్నాడు. కొడుకును చదువులో పెట్టడం మారయ్యకి ఇష్టంలేదు. కాని శీనయ్య చదువు వాళ్ళమ్మ కోరిక ప్రకారం జరుగుతోంది. శీనయ్య పుట్టినపుడే తల్లికి ధనుర్వాతం వచ్చింది. పసిగుడ్డుని కన్నీళ్ళతో మారయ్య చేతిలో పెడుతూ వాడ్ని సదివించమని వేడుకుంటూ కన్ను మూసింది.

ఆ తల్లి అలా అడగటానికి కారణం ఉంది. అదేం ఖర్మోకాని నీటిమీద తిరిగేవాడు నీటి గండంలోనే ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటాడు. పాముల్ని ఆడించే నేర్పున్నవాడు పాము చేతిలోనే మరణిస్తాడు. మంత్రాల మారయ్య వంశం అంతా పాముల చేతిలో ప్రాణాలు కోల్పోయినవాళ్ళే– అందుకు భిన్నంగా శీనయ్య బ్రతుకు సాగాలని ఆ తల్లి కోరిక. మారయ్య తలొంచేడు మనసుకు ఇష్టంలేకున్నా శీనయ్యని రామచంద్రయ్య మాష్టారి కప్పగించేడు. పాతికేళ్ళుగా ఆ ఊళ్ళోనే బడిపంతులు చేసి రిటైర్ అయ్యే ముందు మిడిల్ స్కూల్ ప్రధానోపాధ్యాయుడైయ్యాడాయన. అందర్ని ఒకేరకం ఆదరణ చూపే రామచంద్రయ్యగారంటే ఊరందరికీ అభిమానమే.

ఆలోచనలు ముసురుకుంటుంటే వడివడిగా అడుగులేస్తున్న రామచంద్రయ్యగారికి అకస్మాత్తుగా శీనయ్య ముఖం గుర్తొచ్చింది కళైన పెద్దముఖం పెద్ద పెద్ద కళ్ళు. పెదాలమీద ఎప్పుడు జేరుమెండే చిరునవ్వు.... కళ్ళముందు నిలిచేయి రామచంద్రయ్యగారికి ఎందుకో కళ్ళు చెమర్చాయి. 'ఛ' అనుకుంటు పై పంచెతో అద్దుకున్నారు 'ఇప్పుడేమైందని' తనకి తనే ధైర్యం చెప్పుకున్నారు.

శీనయ్య బళ్ళో చేరిననాడు వాడు పదిమందిలో ఒకడనుకున్నారు రామచంద్రయ్యగారు. కాని పట్టుమని పదిరోజులు కాకుండానే శీనయ్య పదిమందికంటే మిన్న అనిపించుకున్నాడు. వాడివినయం. వివేకం అన్ని రామచంద్రయ్యగారిని ఆకర్షించేయి. వాడిమీద అభిమానము పెరిగింది. అన్ని క్లాసులు మొదటివాడుగా ఉత్తీర్ణుడవుతున్న శీనయ్యమీద పుత్రాభిమానం కల్గింది రామచంద్రయ్యగారికి.

మారయ్యనించి కబురు అందగానే రామచంద్రయ్యగారు కంగారుపడటానికి కారణం ఉంది. రామచంద్రయ్యగారు మిడిల్‌స్కూలు ప్రధానోపధ్యాయులే కాకుండా ఎనిమిదో తరగతి క్లాసు టీచర్ కూడాను.

అదే క్లాసులో ఉన్నాడు శీనయ్య. వారం క్రితం మేష్టారు "ఒరేయ్.. మీరంతా రేపటి పౌరులు.... గనుక మీకు... ఓటు.... దాని విలువ తెలియాలి. మీలో ఒకడ్ని నాయకుడిగా ఎన్నుకోవాలి. వాడే ఈ క్లాసుకి లీడర్ అవుతాడు," అన్నారు.

మేష్టారి నోటంట మాట ఊడిపడిందోలేదో వెంటనే ఆడపిల్లలంతాలేచి "శీనయ్యే మాకు లీడర్" అంటు అరవసాగేరు. వాళ్ళతోపాటు కొన్ని మగకంఠాలు శృతి కలిపేయి.

మేష్టారు చిరునవ్వుతో శీనయ్యని చూశారు. వాడు బిత్తరపోయి చూశాడు.

ఇంతలో మరికొన్ని కంఠాలు... "కామేశం... మా లీడర్" అంటూ అరిచేయి. కామేశం చిరునవ్వుతో లేచి నిలఖడ్డాడు. కామేశం సమితి ప్రెసిడెంటు దయానందరావుగారి కుమార్డు కామేశంలేచి నిలబడి అందరికి నమస్కరించేడు.

"కాదు. మా లీడర్... శీనయ్యే.... శీనయ్యే" కంఠాలు మళ్ళా లేచాయి. దాంతో కామేశం ముఖం ఎర్రబడింది అరుస్తున్న కంఠాలకేసి ఉరిమి చూశాడు.

దాంతో కామేశం... ఇవ్వబోయే.... టింకిజెల్లలు గుర్తొచ్చినట్టు చాల కంఠాలు మూగపోయేయి.

"కామేశమే మా లీడర్" ఎవరో అరిచేరు.

"ఔను" చాలా కంఠాలు వంతపాడేయి.

మౌనంగా ఇదంతా గమనించిన రామచంద్రయ్యగారికి పిల్లల్లో హెచ్చుభాగం... శీనయ్య లీడర్ కావాలని కోరుకుంటున్నారని, కాని కామేశానికి భయపడి నోరెత్తటంలేదని గ్రహించేరు.

"సరేనర్రా వీళ్ళిద్దరు... నిలబడతారు. రేపు మీరొస్తునే ఎవరికి చూపించకుండా... మీరే.... మీ కెవరు లీడరు కావాలో చీటిమీద రాసివ్వండి. ఎవరి పేరు ఎక్కువమంది రాస్తే వాళ్ళే లీడర్" అన్నారాయన

మేష్టారు... చీటిమీద ఎన్నిక అనగానే కామేశం ముఖం ఎర్రనయింది "ఎందుకు మాష్టారూ ఈ వాళే-ఇప్పుడే చేతులులేపి నాకెన్ని ఓట్లు వస్తాయో శీనయ్యకెన్నివస్తాయో తెల్చయచ్చుగా" అన్నాడు.

మేష్టారు చిరునవ్వుతో "మనదేశ ఎన్నికలు మాదిరే ఈ ఎన్నికలురా.... మీకు పెద్దయిన తర్వాత ఓటువేసే అలవాటు రావటానికిది రిహార్సల్" అన్నారు. కామేశం నోరెత్తలేదు.

మర్నాడు రామచంద్రయ్య మేష్టారు క్లాసులో పలకొచ్చి ఆశ్చర్యపోయారు. "ఇదేమిటర్రా ఈ వాళ ఏమొచ్చింది అంతమంది మానేశారు" అంటూ తరగతిని పరిక్షచేసి కూర్చుని హాజరు వేయటం ప్రారంభించేరు. అరవైమందున్న ఆ తరగతిలో ఇరవైముగ్గురొచ్చారు.

ఎందువల్ల అందరు మానేశారో మేష్టారి కర్థం కాలేదు. హాజరు వేయటం పూర్తి చేసి పాఠ్యపుస్తకం తీయబోతుంటే కామేశం లేచినిలబడి "మేష్టారు ఈవేళ లీడర్ని పెడతానన్నారు" అంటూ జ్ఞాపకం చేశాడు.

"అవునురా అన్నాను కాని ఈవేళ హాజరు ఎక్కువలేదుగా రేపు పెట్టుకుందాం" అన్నారు.

"అదేమిటి మేష్టారూ! ఎన్నికన్న తర్వాత అదేరోజు జరిపితీరాలిగా.... ఎందరుంటే అందరే చీటీలురాసి ఎన్నుకుంటాం" అన్నాడు. రామచంద్రయ్యగారికి సరేననక తప్పలేదు.

ఇంతలో ఇద్దరు ఆడపిల్లలు తరగతిలోకి తొంగిచూసారు మేష్టార్ని చూసి గతుక్కుమన్నారు.

"ఏమర్రా! ఆలస్యంగా వచ్చిందేకాక పుస్తకాలు లేకుండా వచ్చేరేం?" గద్దించేరాయన.

మేష్టారు పశ్నకి ముందువాళ్ళు బిత్తరపోయినా తర్వాత మెల్లిగా చెప్పారు" కామేశం మా ఇంటికొచ్చి మేష్టారికి ఒంట్లోబాగాలేదు ఈవేళ క్లాసు లేదుఅని చెప్పాడండి."

భయపడతూ ఆ పిల్ల చెప్పిన మాటకి రామచంద్రయ్యగారు కొయ్యబారిపోయారు. కామేశం ఎందుకలా చెప్పాడో క్షణంలో అర్థమైంది. క్లాసంతా హాజరయి చీటి ఎన్నికలు పెడితే తను గెలవలేడు. అందుకే అడ్డదారి పట్టేడు. పద్నాలుగేళ్లకే రాజకీయంలో ఆరితేరిపోయిన సమితి ప్రెసిడెంట్‌గారబ్బాయిని చూసి ఆయన తెల్లబోయారు.

"నువ్వెందుకలా చేశావో నీకు తెల్సు.... నాకుతెల్సు . మరోసారిలా చేశావంటే ఊరుకోను.... జాగ్రత్త" అంటూ గద్దించేరు. మేష్టారు మాటలకి కామేశం ఏం కంగారుపడలేదు. నిమ్మకు నీరెట్టినట్టుగా గంభీరంగా ఉండిపోయాడు.

"ఎన్నిక రేపటికి వాయిదా వేస్తున్నాను" అన్నారాయన.. కోపంగా. ఆ క్షణంలో రామచంద్రయ్యగారు ప్రజాస్వామ్యాన్ని పరి-రక్షిస్తున్నానుకున్నారే కాని రాబోయే ప్రమాదాన్ని పసికట్టలేక పోయారు.

మర్నాడు పిల్లలంతా హాజరయ్యేరు. కాని శీనయ్య రాలేదు. రామచంద్రయ్యగారి మనసుకు ఏదో అనుమానం తోచింది. మారయ్య ఇంటికి కుర్రాడ్ని పంపేరు. కుర్రాడితో పాటు మారయ్య పరుగెత్తుకొచ్చాడు. అతను చెప్పిన కబురు మేష్టారిలో కంగారు పుట్టించింది. రాత్రి అంతా శీనయ్య ఇంటికి రాలేదుట. మేష్టారింట్లో ఉండి చదువుకుంటున్నాడేమో అనుకున్నాడట మారయ్య.

శీనయ్య ఏమయ్యాడో... ఎవరికి అర్థం కాలేదు.

తోటలు దొడ్లు చెట్టు చేమా అంతా గాలించేరు. శీనయ్య జాడతెలియలేదు. మేష్టారు ఒక్క క్షణం కామేశాన్ని అనుమానించినా పదిహేనేళ్ళయినా దాటని కామేశం గురించి అంతకుమించి ఆలోచించలేకపోయారు.

రెండో రోజు సాయంత్రం బడివదిలి పెట్టేవేళ, దూడలు ఇంటి ముఖం పట్టేవేళ ఓ దూడలు కాసే కుర్రాడు శీనయ్యను ఊరి చివర్న పాడుబడిన జమిందారుగారి మేడలో చూశాడు. దెయ్యాల మేడగా పేరుపడ్డ ఆ మేడలో కూలిన గోడలమధ్య.... పిచ్చి మొక్కలమధ్య పడున్నాడు శీనయ్య. దూడని వెతుకుతు వెళ్ళిన ఆ కుర్రాడికి లేగదూడలాంటి శీనయ్య కనపడ్డాడు గొళ్ళెం పెట్టబడిన గదిలోంచి మూలుగు వినపడటంతో అనుమానం వచ్చి గొళ్ళెం తీసి చూస్తే మూలుగుతున్న శీనయ్య కనపడ్డాడు.

ఇది జరిగి వారం అయింది. వారం నించి శీనయ్య మూసిన కన్ను తెరవకుండా పడుకున్నాడు. ఒకవేళ కళ్ళు తెరిచినా దెయ్యం... దెయ్యం... అంటూ వెర్రి కేకలు.... సంధి ప్రేలాపన.

ఆ రాత్రంతా ఒంటరిగా దెయ్యాల మేడని పేరుపడ్డా ఇంట్లో వెర్రి కేకలేస్తూ ఉండిపోయేడేమో. భయంతో వాడి మనసు వికలమైపోయింది. వాడు సంధిలో నే

"ఒరే! ఒరే! తలుపు తీయండ్రా! బంతిక్కడలేదురా! బంతిక్కడ లేదురా! నాకు భయం వేస్తోందిరా!" అని కేకవేసినప్పుడల్లా పక్కలో కూర్చున్న

అడుగు జాడలు

మారయ్యకెంత అర్థమైందో లేదో కాని రామచంద్రయ్య మేష్టారికి ఏం జరిగి ఉంటుందో అర్థమైంది. ఆటవంకన వాణ్ని తీసుకెళ్ళి... అందులో గొళ్ళెం పెట్టారు. అది కామేశం పనే... వాడు మర్నాడు ఎన్నికకు రాకపోతే తను గెలుస్తాననే ఆశ. రామచంద్రయ్య గారికి అర్థమైనా ఏం చేయలేని పరిస్థితి.

శీనయ్య ఆరోగ్యం బాగయి, వాడు జరిగింది చెబితే తను కామేశంని శిక్షించచ్చు. అంత వరకు తనేం చేయలేదు. శీనయ్య ఆరోగ్యం బాగుపడాలని... వెయ్యి దేవుళ్ళకు మొక్కుకుంటున్నారాయన.

గూడెం దగ్గర పడగానే... మేష్టారు గుండె దడ హెచ్చయింది... 'శీను గాడికి ఎలా వుందో ఏమిటో భగవాన్. వాడి కేదైనా అయితే... దానికి నేనే కారణం. ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో ఎన్నిక జరపాలనే నా మూర్ఖత్వమే కారణం అవుతుంది. భగవాన్! లేతపిందె. వాడ్నేం చేయకు. నే చేసిన తప్పుకి.... నా మూర్ఖత్వానికి... నన్ను తీసుకెళ్ళు" తనలోనే గొణుక్కుంటూ.... అడుగు వేశారు.

మారయ్య ఇంటి ముందు జనం.... మూగి ఉన్నారు. అంతమంది జనం ఆవేళప్పుడు అక్కడుండటం రామచంద్రయ్య గారికి సన్నటి వణుకు లాంటిది పుట్టించింది. అడుగులు తడబడుతుంటే... లేని ఓపిక తెచ్చుకుని వడిగా అడుగులు వేశారు.

మేష్టార్ని చూడగానే ఇంటి ముందున్న జనం పక్కకు తప్పుకుని దారి ఇచ్చేరు. జనాన్ని తప్పుకుంటూ లోపల కెళుతున్న రామచంద్రయ్య గారికి సన్నటి ఏడుపు వినిపిస్తోంది.

గుండె బిగపెట్టుకుని .... ముక్కోటి దేవతల్ని తల్చుకుంటూ ముందుకడుగేశారు. కొయ్య బొమ్మలా నిలబడి పోయారు.

మారయ్య ... వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు... కడుపులో ఏదో పేగు తెగి రక్తం స్రవిస్తున్నట్టు, మూలుగుతున్నాడు. శీనయ్య ముద్దు ముఖంతో.... నిద్రపోతున్నాడు. పాల బుగ్గల వన్నె తగ్గలేదు. పెదాల మించి జారే చిరునవ్వు మాసి పోలేదు. నిద్ర పోతున్న కన్నయ్యలా ఉన్నాడు.

మారయ్య ఏడుపు శృతి పెరుగుతోంది.

"ఒరే....కన్నా.... ఏరా... పాము కాటుతో నీకు సావు రాకూడదంది మియమ్మ. నిన్ను సదివించింది.... ఇప్పుడా సదువే... నిన్ను కాటేసిందిరోయ్... నేను..... పాము కాటుకు మంత్రం వెయ్యగలనే కాని.... మనిషి కాటుకి మందేయ లేక పోయేను రోయ్. కొడకా! ఓ కొడకా!"

మారయ్య .... ఏడుపు.... ఏడుపులా లేదు.... ఆ ఏడుపు చూస్తే యముడికైనా గుండె లదరిపోవాలి. చావుకైనా కన్నీళ్ళు రావాలి. రామచంద్రయ్య గారికి కన్నీళ్ళతో..... చూపు మసక బారి తల తిప్పుకున్నారు. సరిగ్గా అప్పుడే ..... సమితి ప్రెసిడెంట్ దయానందరావుగారు ... ఘోరం విని పరామర్శ కొచ్చారు. ఆయన అడుగు జాడల్లోనే .... కామేశం లోపల కొస్తున్నాడు. □